

## Istrske vesti.

—i— **Razstava ročnih del na Ciril-Metodovi šoli v Kopru.** Na mešani enorazredni ljudski šoli v Kopru je bila predelani mesec razstava šolarskih ročnih del, in sicer so razstavljena dela toliko dekčkov, kolikor deklic. Razstavljena dela dekčkov so bila sestavljena iz risarskih del po naravi in iz raznih kopij, dekliška dela pa iz raznovrstnih ženskih ročnih del. Dela so bila jako lepo razvrščena po mizah in razvešana po stenah. Vsa razstava je kazala velik trud in marljivost voditeljice g. Marije Kregau. V šolski sobi, kjer je bila razstava, so nadzirali razstavljene predmete učenci, ki so vršili svoj posel z velikim ponosom. Šolo obiskuje letos 49 učencev, a za prihodnje leto pričakujejo, da to število poskoči na 100.

—i— **Konferenca laških profesorjev in učiteljev — prepovedana.** Laški profesorji in učitelji iz cele Primorske so hoteli imeti na praznik 29. junija skupno konferenco v Pulju. Na dnevnem redu so bila predvsem nacionalna šolska vprašanja, vprašanje glede laške vseučiliške fakultete, ločitev laškega oddelka ženskega učiteljskega v Gorici, goriške laške srednje šole in vpeljava slovensčine kot obligatni predmet na laških srednjih šolah. Ker so ta vprašanja velevažnega pomena za Slovence je umevno, da tudi Slovenci zasledujejo z vsem zanimanjem razvoj teh vprašanj. Namestništvo v Trstu je ta kongres laških učiteljev in profesorjev prepovedalo, in sicer ne samo, da se ne smejo zbrati udeleženci h konferenci v gledališču Cescutti, marveč se sploh ne sme vršiti ta konferenca v Pulju in sicer zaradi kaljenja javnega miru.

## Goriške vesti.

—g— **Novi šolski nadzornik v goriškem okraju.** V »Soči« čitamo: »Gorica« je trdila, da se je z imenovanjem novega šolskega nadzornika rešila zadeva, ki je že mesece razburjala celo deželo. Čudno res. Ne le goriški okraj, za katerega so hoteli klerikalci imeti svojega baričarja, ampak kar cela dežela se je razburjala. To je strašno! Cela dežela — ki čepi in Bogu čas, a poštenim ljudem čast krade v uredništvu Gregorčičevega glasila — se je razburjala toliko časa, dokler ni dr. Gregorčič kot državni in deželni poslanec s svojimi pajdaši Bog vеди za kakšno odškodnino, kupil novega baričarja, ki je dobil strogo ukaz: naženi učitelje v našo stranko. — Kaj je hotela reči z besedami: da se izpremeni sistem v upravi naših ljudskih šol, to nam ni znano. Od kdaj in kako je sistem v upravi lj. š. odvisen od osebe š. nadzornika? To je figovo pero, s katerim hočejo klerikalci zakriti svojo nagoto. — Šlo je za spremembo sistema, da se učiteljstvo povrne šoli in vzgoji mladine. Tako nesramno laž se upa zapisati glasilo stranke, ki dobro ve, da izvzemši par klerikalnih učiteljev, katere so klerikalni voditelji spravili iz šole, da delujejo kot klerikalni agitatorji z gorjajo, ni med učiteljstvom takih, ki naj bi jih šele novi šolski baričar gonil v šolo, marveč da vrši redno svojo dolžnost v šoli vsaj dvakrat toliko, za kolikor je plačana; vzgajalo pa je mladino po zakonitih šolskih določbah — a ne v hinavščini in farizejstvu. »Gorica« pozna železno energijo novega nadzornika iz njegovega šikaniranja na gimnaziji in je prepričana, da bo kos tudi v novem stanu. Pozna ga tudi kot prijatelja šole, da je povzročal na gimnaziji škodo in ubijal mladino. Hvala lepa za tako prijateljstvo! Učiteljstvo dobi v Pavlinu tako pravičnega nadzornika in vnetega zagovornika svojih upravičenih težnj, kakršnega so imeli gimnazijci. Bog varuj nas takih prijateljev, ker sovražnikov se ubranimo že sami! — Mirnega srca se pričakuje, kako bo kazal svojo pravičnost in vneto zagovornost. To je bilo treba še povedati na trditve »Gorice« — sicer pa bo videla vsa dežela, kako bo posloval novi g. šolski nadzornik. Po dejanjih ga bomo sodili! — Dejanja pokažejo, ali bo baričar klerikalne stranke ali šolski nadzornik.

—g— **Novim časom naproti.** K sprejemnemu izpitu se je nagoriški gimnazijci prijavilo za slovenski oddelek 130, za italijanski 80 in za nemški le 18 dijakov, ki je, kakor razvidno iz tega rezultata, postal popolnoma nepotreben.

—g— **Šolska slavnost,** ki so jo priredili gojenci c. kr. moškega učiteljskega v telovadnici ženskega učiteljskega v Gorici, se je prav dobro obnesla. Občinstva je bila polna dvorana. Vzpored je obsegal 7 točk, ki so se izborno izvajale.

—g— **O štrajku učiteljstva v goriškem okraju** je sanjal pred sv. Petrom in Pavlom »Novi čas«. Novostrijarski list si želi takega štrajka, ker bi rad videl, da bi se ljudske šole zaprle, da bi ljudstvo padlo zopet v nekdanjo temo. Saj je bil ta list že jasno povedal, kak prijatelj šole je,

ko je bil zaklical, da je na Tolminskem preveč šol, da naj jih vsaj nekaj zapro!

—g— **Nadzorniku, ki gre, in nadzorniku, ki pride.** Po dolgi dobi dvanajstih let zalušča okrajni šolski nadzornik Finžgar svoje merodajno mesto nasledniku, ki je bil profesor na gimnaziji. Kako je učiteljstvo ljubilo bivšega nadzornika, je dokazal banket, prirejen mu v slovo. S svojim blagim značajem in tupatom krepkim nastopom zatiranemu učiteljstvu v prilog je izkušal podpirati njegove težnje in smotre. — Novi šolski nadzornik Pavlin je mlad profesor, ki se je jako zameril vsem krogom o priliki svoje izredno stroge letošnje klasifikacije v matematiki. Sicer ni to z njegovim sedanjem poklicem v nobeni zvezi, ali že sedaj mu svetujemo, naj bo z učiteljstvom pravičen in nič drugega kakor pravičen, da ne prikljče viharja v časopisju, kakršnega je izzval kakor profesor!

—g— **Zrelostni izpiti iz gluho-nemstva.** Zrelostni izpiti iz gluho-nemstva so položile učiteljice: Karmen Braidotti in Karolina Furlani iz Gorice, Marija Lucijan iz Labina in Gina Homen z Isole.

—g— **Goriško slovensko šolstvo** se za en razred pomnoži. Iz Podgore se namreč s prihodnjim šolskim letom preseli tamošnja c. kr. pripravljavnica za učiteljskega. Nastani se v »S. Gregorčičevem Domu«. Spet napredek slovenskega šolstva v Gorici.

—g— **Na c. kr. moškem učiteljskem v Gorici** so se vršili zrelostni izpiti od dne 8. pa do dne 12. t. m. in prebili so jih z ugodnim uspehom tile gojenci: Birsja Josip, Copič Venčeslav, Čuk Rudolf, Del Cott Ciril, Furlanič Peter, Gabršček Ivan, Gerdol Julij, Komil Fran, Koršič Anton, Martinz Fran, Meršek Jakob, Močnik Hubert, Nanut Josip, Požar Vladislav, Radinja Anton, Ravhekar Ivan, Rejec Avgust, Slavec Ivan, Turk Anton, Vovk Anton, Vuga Alojzij, Peternej Metod (vnanjik). — Šestim gojencem je bil dovoljen ponovljajni izpit iz poedinega predmeta v pričetku prihodnjega šolskega leta, en gojenec pa je bil zavrnjen za celo leto.

—g— **Zrelostni izpit na goriškem ženskem učiteljskem** so napravile: Plohl Mila z odliko s slovenskim in nemškim učnim jezikom; Božič Gabrijela, Šček Friderika, Stepančič Marija, Urh Cvetka z odliko s slovenskim učnim jezikom; brez odlike z nemškim učnim jezikom. — Čer-nigoj Emilija, Jerkič Ana, Kraševac Vida, Kraševac Viktorija, Torkar Julija s slovenskim in nemškim učnim jezikom. — Babnik Alfonza, Čučat Roza, Ferletič Emilija, Fuhrman Emilija, Kancler Teodora, Kaus Avrelija, Markič Rozalija, Marušič Ernesta, Pertot Srečka, Petrič Marija, Podmenik Marija, Rajer Gabrijela, Rutar Alojzija, Sfiligoj Terezija, Stres Milena, Turšič Ana, Vidmar Marija s slovenskim učnim jezikom. Attems Valerija z nemškim učnim jezikom.

—g— **Na c. kr. pripravnici za učiteljskega v Tolminu** je bil sklep šol. leta dne 3. julija t. l. Vseh gojencev je bilo 21; izmed teh jih je končalo z dobrim uspehom 17. Sprejemnega izpita za 1. teč. c. kr. učiteljskega v Gorici se je udeležilo 14 gojencev in so bili vsi sprejeti. Koncem leta je sprejelo 12 potrebnih dijakov drž. podporo v skupnem znesku 520 K. Nekateri prav siromašni so prejeli večje ali manjše podpore (šol. potrebščine i. dr.) iz podpornega fonda, za kateri je prejelo vodstvo tekom š. leta 200 K od sl. Hranilnice v Tolminu in 50 K od Okrajne posojilnice v Bovcu. Novo šolsko leto prične dne 16. septembra, vpisovanje učencev dan poprej.

—g— **Deželni zavod za gluho-neme v Gorici.** Po naročilu deželnega zbora bo deželni odbor dal izvesti nekatera dela, ki so v zavodu gluho-nemih nujno potrebna. Predvsem bo treba pomnožiti prostore in skrbeti, da se vlaga v hiši odstrani.

—g— **Deželna gospodinjstva šola v Gorici.** Deželni odbor je sklenil, naj izgotovijo gojenke gospodinjstev tečajev vzorce raznega perila, ki ga je predlagal dež. kmetijski urad. Blago v ta namen se odstopi ubožnim gojenkam brezplačno, drugim pa proti celi ali polovični ceni, kakor pač plačujejo mesečnino.

## Splošni vestnik.

**List, ki nese.** »Narodna Politika« je zaključila bilanco za preteklo leto 1911. Bilanca izkazuje K 1.600.000 čistega dobička in dobe delničarji 150odstotno dividendo. Škoda, da ni to Učiteljski Tovariši!

**Hvaležnost učiteljic.** Po dolgoletnem boju so dosegle učiteljice v Novem Jorku tisto plačo kakor učitelji. Največja zasluga gre pri tem predsednici društva učiteljic, mis Grace Strachan. Učiteljice so se pokazale hvaležne svoji prvoboriteljici s tem, da so ji prvo mesečno doklado odstopile za »balo«. Grace Strachan prejme tako

čez 1 milijon kron. Tako pač še ni bil plačan učiteljski vojskovodja, kar svet stoji.

**V Pragi** je bilo po statistiki železniškega ministrstva povodom vsesokolskega izleta od 28. junija do 2. julija okrog 598.000 tujcev. Računa se pa, da jih je bilo nad 1 milijon, ker se niso računali potniki, ki so prišli po buštehradski železnici.

**Češki pesnik umrl.** V Zvirovu na Češkem je umrl češki pesnik Josip V. Hladek. Pokojnik je bil profesor angleščine na trgovski akademiji v Pragi. Imel je 66 let.

**Cisti dohodek avstro-ogrške banke.** Cisti dohodek avstro-ogrške banke za prvi semester znaša 20.697.000 kron proti 13.118.000 kron lanskega leta.

**Glavna skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda** bo letos v Trstu v sredi ali drugi polovici septembra. Družbina bilanca za leto 1911 izkazuje brez volil 179.973 K 85 vin. dohodkov, dočim je bilo leta 1910. še 225.865 K 39 vinarjev dohodkov.

**Protialkoholni kongres v Rusiji.** V kratkem se vrši v Peterburgu ruski protialkoholni kongres. Prirede ga razna ruska protialkoholna društva. Na dan kongresa bodo prodajali v Peterburgu znake v obliki hrastovih lističev z napisom: »Trezen narod, srečen narod«. Med prebivalstvo bodo razdeljeni razni spisi protialkoholne propagande.

**Obsojeni kaplan.** Kaplan don Rossi iz Rovereta je bil obsojen na 6 mesečni zapor, ker je v teku dveh let oskrnil več šolskih deklic v klerikalnem ljudskem domu.

**Za viteška društva v Srbiji.** Srbski narodni skupščini je predložen zakonski načrt, ki določa za vsa viteška društva (telovadna, strelska itd.), ki pospešujejo v narodu viteški duh, vojaške vrline in rodoljublje, državno varstvo in gmetno podporo. Ministrski predsednik bo v to svrhu razpolagal s 100.000 dinarji na leto, strelska zveza pa bo posebe dobila 200.000 dinarjev letne podpore in municijo iz državnih zalog po lastni ceni.

## Razgled po šolskem svetu.

— **Slovenec, profesor na dunajski akademiji umetnosti.** — Arhitekt Plečnik, rodom Ljubljčan, ki je bil doslej nameščen na praški akademiji umetnosti, je predlagan prino loco na mesto Otona Wagnerja za profesorja na dunajski akademiji upodabljaljočih umetnosti.

— **Biblioteka ranjkega ministra Braf.** Pred kratkim umrl poljedelski minister Braf je zapustil svojo veliko knjižnico češkemu vseučilišču v Brnu, kateremu se ima izročiti, kadar bo postavljeno; dotle ostane knjižnica na češkem vseučilišču v Pragi.

— **Češki visokošolci priredijo izlet na slovenski jug.** — Začetkom avgusta priredijo češki visokošolci, pripadajoči narodno-socialni stranki, izlet na slovenski jug. Dne 3. avgusta bodo v Ljubljani, 4. bodo v Trstu.

— **Dvajset milijonov za šole.** Iz Melbourn poročajo: Vdova milijonarja Halla je darovala Neusüdalessu in Queenslandu dvajset milijonov mark za šolstvo.

— **Samomor dveh dijakinj.** Iz Petrograda poročajo: Dve dijakinji, hčerki nekega državnega tajnika in dvornega svetnika sta se zastrupili zaradi prevelike bede.

— **Nov organizacijski statut za dekliške liceje.** »Narodni Listy« poročajo, da v kratkem izide nov organizacijski statut za dekliške liceje. Ustvariti hočejo dve varianti: Dveletni licej in štiriletni realni gimnazij.

— **Vprašanje italijanskega vseučilišča.** »L' Eco« je povedala pred časom, da namerava vlada rešiti italijansko vseučiliško vprašanje preko parlamenta z otvoritvijo juridičnih tečajev na trgovski šoli Rivoltella v Trstu. Izpiti bi dijaki polagali v Gradcu. — To vest potrjujejo tudi od drugod in namestnik ima baje naredbo že v rokah ter jo morda razglasi v kratkem! — »L' Eco« od takrat dalje molči, kakor da bi se bila s svojim naznanilom zagovorila!

— **Osemletni učenec morilec.** Iz Jasyja poročajo: V drugem razredu tukajšnje ljudske šole je dobil učenec Plisa najslabše izpričevalo, dočim je dobil njegov sosed Petrescu najbolje. Ko je Petrescu pokazal svojemu tovarišu svoje izpričevalo, se je tako raztogotil, da je potegnul nož ter ga porinil tovarišu v srce. Petrescu je bil takoj mrtev.

— **Češki profesor umrl.** Dne 8. t. m. je v Pragi umrl dr. Emilijan Kaufmann, profesor za ušesne bolezni na češkem vseučilišču in predstojnik ušesne klinike v splošni bolnišnici.

— **Prva popolna univerza na Balkanu.** Srbska vlada je sklenila ustanoviti v Belgradu medicinsko fakulteto. Na ta način bo izpopolnjena belgrajska univerza prva na Balkanu, ki bo imela vse fakultete.

— **Kako vzgajajo na Japonskem mladino.** »Zemščina« piše: Vsako leto o počitnicah prihajajo japonski oficirji z mladimi Japonci v Mandžurijo, kjer si mladina ogleduje bojišča rusko-japonske vojne. Častniki

jim predavajo o bitvah. Izlet traja mesec dni. Iz tegaistega domoljubnega smotra je ukazalo japonsko ministrstvo, da so po šolah razstavljene razne trofeje iz vojne, in sicer: puške, kanoni, telečnjaki (tornistre) itd., da bi imela mladina zmago nad Rusi vedno pred očmi.

**SUKNO** in modno blago za gospode in gospe priporočila izvozna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Hampolcu na Češkem. Vzorec na željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

## Raznoterosti.

× **Tolstega zapuščina.** Tolstoj je v svoji oporoki določil, da naj podare njegovo posestvo Jasno Poljano njegovim kmetom, njegova literarna zapuščina naj postane splošna last Tolstega hči Aleksandra in njen svetovalec Čertkov sta sklenila izdati vsa Tolstega dela in z denarjem, ki bi ga dobila za dela, sta hotela kupiti Jasno Poljano, da izplačata Tolstega sinove, ki se niso hoteli odreči dedščini in da potem razdelita posestvo med kmete. Po tej izdaji Tolstega spisov postanejo njegova dela prosta. V Tolstega družini so nastali neprijetni prepiri, ker vdova ni hotela izpolniti zadnje volje Tolstega. Vzlic temu se je posrečilo Aleksandri, da je dosegla sledeče: neobjavljena Tolstega dela je kupil moskovski založnik Sitin za 750.000 kron. Prvo leto po Tolstega smrti so pa dobili za neobjavljena dela 380.000 kron. Ti dve vsoti ravno zadostujeta, da kupi Aleksandra Jasno Poljano. Tolstega vdova si obdrži le hišo z vrtom in onim delom gozda, kjer je Tolstoj pokopan. Ves ostali svet, približno 800 hektarjev, dobe kmeteje.

× **Koliko ljudi je na svetu.** Prav natančno se ne more določiti število vseh ljudi, ker v mnogih deželah nimajo ljudskega štetja. Posebno na Kitajskem se ne more zvedeti zanesljivega števila prebivalcev. Sicer imajo tudi na Kitajskem ljudsko štetje, a določijo le število družin. Število prebivalcev kitajske države navajajo eni z 275 milijonov, drugi zopet s 430 milijoni. Jako skrbno je izvedeno ljudsko štetje v angleški Indiji. Vseh ljudi je na svetu 1700 milijonov. Dr. Gulišambarov je po natančnih računih dognal, da pride na 1038 milijonov prebivalcev 521 milijonov moških in 516 milijonov ženskih, torej na 1000 moških 990 žensk. V Evropi pride na 1000 moških 1027 žensk, v Afriki na 1000 moških celo 1045 žensk, v Avstraliji pride na 1000 moških le 973 žensk. Jako malo žensk je v Kanadi in v vzhodni Avstraliji. Na Alaski pride na 1000 moških le 391 žensk. To pa zaradi tega, ker je na Alaski, kjer kopljejo zlato, tako mrzlo podnebje, da malokateri moški delavec vzame s seboj ženo. Še večje pomanjkanje žensk je na polotoku Malakka, kjer pride na 1000 moških le 389 žensk.

× **Pijančevanje v Italiji.** V Italiji se izda na leto za alkoholne pijače 1760 milijonov lir. Kaj pomeni ta številka, nam še lepše pokaže primera z drugimi izdatki, za žito (moko) 612 milijonov, za olje 440 milijonov, za turšico 252 milijonov, za kavo 59 in sladkor 53 milijonov lir na leto. Torej se na leto več zapije kakor zaje in izda za duševno izobrazbo ljudstva

× **Morala je v nevarnosti.** Na draždanski umetniški razstavi so zaplenili in odstranili dva umotvora Maksa Klingerja in Otona Greinerja ter sliko draždanskega profesorja Viljema Müllerja. Ukaz za konfiskacijo je izdal vladni komisar ministerialni ravnatelj Schelther, ki je označil slike za nedostojne. Maks Klinger je protestiral, a mu ni nič pomagalo, sliko so odnesli. Prav tako sta bila tudi protesta Greinerja in Müllerja brez uspeha. Pri Klingerjevi sliki je šlo za ženske akte. Svoječasno so bili zavrnili tudi znamenito Klingerjevo sliko »Kristus na križu«.

× **Otroške premije v Avstraliji.** Iz Melbourn poročajo, da je ministrski predsednik predložil parlamentu zakonski načrt, da dobi vsaka žena v Avstraliji, ko porodi, 120 kron za otroka.

× **Atentat na profesorja.** Iz Levova smo že poročali, da je na ondnotni realki v soboto med poukom streljal realec Franc Stach na profesorja matematike Ivana Schadena. Dijak Stach je dobil slab red iz matematike. Profesor se je zgrudil ves okrvavljen. Prepeljali so ga v bolnišnico. Njegovo življenje ni v nevarnosti. Dijak je hotel zbežati, a so ga aretirali. Profesor je predaval in je stal sredi razreda, ko je Stach ustrelil zadaj na profesorja. Pri zaslišanju je povedal dijak, da je dolgo nameraval izvršiti atentat na profesorja, ker profesor Schaden sovraži učence. Dijak Stach je najbrže duševno bolan, ker je profesor Schaden znan kot velik prijatelj dijakov. Atentat v Levovu spominja na sličan atentat, ki ga je izvršil gimnazijec Greczuk v Suczawi v Bukovini. Greczuk je tudi ustrelil med poukom štirikrat na profesorja matematike Mokranskega, ki je zaradi dobljenih ran umrl.

**Priporočajte in širite naš list!**